International Socialism Journalin päätoimittaja Chris Harman menehtyi 7. marraskuuta puhematkalla Kairossa. Hän olisi täyttänyt 67 vuotta. Harman oli huomattava hahmo kansainvälisessä liikkeessä ja toimi aiemmin kahteen otteeseen Britannian Socialist Workers Partyn äänenkannattajan, Socialist Workerin, päätoimittajana.

Vallankumouksellisen tie alkoi jo kouluaikana, jolloin hän liittyi SWP:tä edeltäneeseen sosialistiseen ryhmään. Harman opiskeli Leedsin yliopistossa vuosina 1962-65 ja siirtyi harjoittamaan tohtoriopintoja London School of Economicsiin. Vaikka LSE nyt tunnetaan mm. kokoomusministeri Stubbin opinahjona, 60-luvun lopulla se oli opiskelijaradikalismin keskuksia ja Harmanista tuli koulun johtavia aktivisteja. Akateeminen ura sai tehdä tilaa elinikäiselle omistautumiselle vallankumoukselle.

Chris Harman ei 60-luvun lopussa tietenkään tehnyt tuon ajan nuorille mitenkään poikkeuksellista valintaa, mutta paljon harvempi pysyi mukana, kun radikalismin aalto hiipui 70-luvulla. Harman sen sijaan pysyi ja kehitteli vallankumouksellista marxilaisuutta myös vaikeina aikoina.

Harmanin teoreettinen lähtökohta oli peräisin Tony Cliffiltä. Tämä oli määritellyt Neuvostoliiton ja muut ”sosialistiset maat” byrokraattiseksi valtiokapitalismiksi. Analyysi antoi mahdollisuuden jatkaa vallankumouksellisen marxilaisuuden kehittämistä elävänä suuntauksena. Sosialismi aatteena perustui Marxin ajatukselle siitä, että työväenluokka vapauttaa itse itsensä.

Harman oli tuottelias kirjoittaja. Hänen ensimmäinen kirjansa käsitteli Itä-Eurooppaa (Bureaucracy and Revolution in Eastern Europe, 1974) ja siinä tutkittiin valtiokapitalististen järjestelmien ristiriitoja vuodesta 1945. Kun Itä-Euroopan ja lopulta Neuvostoliitonkin järjestelmät sitten kaatuivat 1989-90, Harman saattoi perustellusti todeta, että kyseessä oli ”sivuttaisliike” – valtiokapitalismista siirryttiin yksityiskapitalismiin.

Chris Harman oli etevä historioitsija. Moni sosialisti, muista erimielisyyksistä piittaamatta, on maininnut hänen kirjansa Saksan vallankumouksesta 1918-23 (The Lost Revolution, 1982)

teokseksi, jolla on ollut heihin suuri vaikutus. Samanlaisia kommentteja on ollut 60- ja 70-lukujen vaihteen radikalismin nousua käsittelevästä kirjata The Fire Last Time (1988).

Vuonna 1999 valmistui mestarillinen teos People's History of the World. Harmanin muistolle omistamassaan kirjoituksessa SWP:n johtoon kuuluva Alex Callinicos, että yksi tuon kirjan monista vahvuuksista oli se, että osoitti "primitiivisten" yhteiskuntien tajua. Harman oli tutkinut tällaisia yhteiskuntia siitä alkaen, kun 70-luvulla käytiin kiivaita keskusteluita naisten vapautuksesta. Naisten ja miesten tasavertaisuus oli kiinni luokkariiston lopettamisesta.

Harmanin kirjoitukset liittyivät usein ennen kaikkea poliittisiin väittelyihin. Hänen kirjoituksensa Profeetta ja proletariaatti, jonka Sosialistiliitto julkaisi suomeksi, oli marxilainen tutkimus poliittisesta islamista, ja tuli tarpeeseen sosialisteille New Yorkin iskujen ja "terrorisminvastaisen sodan" oloissa.

Moni Murroksen lukija muistaa Harmanin kirjoitukset kansantaloudesta. Suomeksi Harmanilta ehdittiin julkaista kirja Hourulan taloustiedeExplaining the Crisis, joka valitettavasti vieläkin odottaa suomentajaansa. (Economics of the Madhouse). Kapitalismin kriisiä ennen nykyistä kriisiä käsiteltiin 1983 ilmestyneessä tärkeässä kirjassa

Viimeiseksi Harmanin taloustieteelliseksi teokseksi jäi keväällä ilmestynyt vaikuttava Zombie Capitalism, joka asettaa tämänhetkisen kriisin historialliseen yhteyteen.

Chris Harman oli tärkeä marxilaisuuden kehittäjä. Hän olisi voinut helposti luoda loistavan akateemisen uran, mutta omisti elämänsä vallankumoukselliselle puolueelle.

Monet suomalaiset sosialistit ovat vuosien mittaan osallistuneet Lontoossa järjestettäville Marxism-festivaaleilla ja kuulleen Harmanin puhuvan tuhatpäisellekin yleisölle siellä. Kun Sosialistiliitto muutamia vuosia sitten järjesti Antikapitalistiset päivät Helsingissä, pienen järjestön yllätys oli melkoinen, kun vieraaksi Lontoosta tuli Harman itse. Vaikuttavan alustuksen lisäksi Harman neuvoi aktivistejamme siinä, miten väittelyissä toimitaan ja miten niitä voitetaan.

Ei voida välttää ajattelemasta, että vallankumouksellinen liike menetti liian varhain tärkeän

jäsenensä. Harmanin laaja kirjallinen työ on kuitenkin jäljellä, samoin ne lukuisat aktivistit, jotka saivat häneltä oppia. Sosialistiliitto on ylpeä ollessaan osa samaa marxilaista traditiota.

Harmanin tekstejä on julkaistu verkossa Marxists Internet Archivessa http://www.marxists.org/archive/harman/index.htm
, Harmanin blogissa
http://chrisharman.blogspot.com/
ja ISJ:n sivuilla
www.isj.org.uk